

FRANSA'DA ZORUNLU EĞİTİM, GENEL VE MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM, TEMEL MESLEKİ EĞİTİM VE YETİŞKİN EĞİTİMİ

ZORUNLU EĞİTİM

Fransa eğitim sisteminde zorunlu eğitim 10 yıldır ve ilköğretim (9 yıl) ile orta öğretimin 1. yılından * oluşmaktadır.

İLKÖĞRETİM

I. Kademe (*Enseignement élémentaire*)

Süre: 5 yıl
6 – 11 yaş
Haftalık ders saati: 26 saat

II. Kademe (*Collège*)

Süre: 4 yıl
11 – 15 yaş
Haftalık ders saati: 26 – 40 saat

* Genel lisenin ya da meslek veya teknoloji lisesinin 1. sınıfına devam edilir.

ZORUNLU EĞİTİMDEN SONRAKİ ORTA ÖĞRETİM (*Post Compulsary Secondary Education*)

ORTA ÖĞRETİM (*LYCÉES*)

Orta öğretim genel lise, meslek lisesi veya teknoloji liselerinde verilmektedir.

- a) **Genel Liseler ve Teknoloji Liseleri:**Bu okullar, öğrencileri yüksek öğrenime hazırlayan ve karma eğitim veren okullardır. Bu okullardan mezun olanlara *genel baccalaurèat*, *teknik baalaurèat* ve teknik sertifika(*brevet de technicien*) adı verilen mezuniyet belgeleri verilmektedir. İlk iki sertifika öğrencilere yüksek öğrenime geçiş olanağı sağlar.

Bu liselerin ikinci sınıfının sonunda öğrenciler iki alandan birini seçer:

- Genel eğitim: *ES* (Ekonomi/sosyal bilimler), *L* (edebiyat) ve *S* (bilim) alt dallarını içermektedir. Mezun olanlara *general Baccalaurèat* denilen sertifika verilir.
- Teknoloji eğitimi: *STT* (sciences et technologies tertiaires), *STI* (sciences et technologies industrielles), *STL* (sciences et technologies de laboratoire), *SMS* (sciences mèdico-sociales) ve *EPS* (éducation physique et sportive) alt dallarını içermektedir. Bu dallardan mezun olanlara *teknik Baccalaurèat* denilen

sertifika verilir. Yiyecek-içecek, uygulamalı sanat veya müzik-dans alanlarından mezun olanlar ise *zel teknik Baccalaurat* denilen sertifikayı alırlar.

Süre: 3 yıl

15 – 17 yaş

Haftalık ders saati: 27 – 31 saat

- b) **Meslek Liseleri:** Bu liseler öğrencileri, mesleki yetenek sertifikası (CAP), mesleki çalışmalar sertifikası (BEP) gibi sertifikaların verildiği 5. düzey ulusal meslek sınavlarına ve mesleki Baccalaurat belgesinin verildiği 4. düzey sınava hazırlamaktadır. Bu sertifikalar, kişilerin sahip olduğu belirli bir düzeydeki mesleki yeterlik ve teknik bilgi ile genel eğitim düzeylerini gösterir.

Mesleki yetenek sertifikası (CAP) almak isteyenler için:

Süre: 2 yıl

Haftalık ders saati: 26 – 33 saat

Mesleki alışmalar sertifikası (BEP) almak isteyenler için:

Süre: 2 yıl

Haftalık ders saati: 30 – 42 saat

BEP sertifikasına sahip olanlar bu sertifika ile çalışma hayatına başlayabilecekleri gibi *mesleki* veya teknik *Baccalaurat* belgesi almak üzere eğitimlerine iki yıl daha devam edebilirler.

Mesleki veya teknik *Baccalaurat* belgesi almak isteyenler için:

Süre: 4 yıl (BEP + 2 yıl)

Haftalık ders saati: 30 saat + 16 – 20 saat iş başı eğitimi

Teknik *Baccalaurat* sertifikasına sahip olanlar, uyum amaçlı bir yıllık ilave eğitimini takiben *Baccalaurat* düzeyindeki teknik eğitime devam edebilirler. Mesleki *baccalaurat* sertifikası ise doğrudan bir meslek dalında çalışma imkanı veren bir mesleki entegrasyon sertifikasıdır ve bu belgeyi alanlar niversiteye devam edebilirler. Mesleki *Baccalaurat* sertifikası, istihdama olanak verecek belirli mesleki gereksinimler dikkate alınarak işverenlerle yakın işbirliği sonucu oluşturulmuştur. Teknik *Baccalaurat* sertifikası geniş bir kapsama sahipken (elektronik, mekanik vb.), mesleki *Baccalaurat* sertifikası daha spesifik meslekler için verilmektedir.

TEMEL MESLEKİ EĞİTİM(*Initial vocational training*)

Temel mesleki eğitimden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. 20 Aralık 1993 tarihli yasanın 5. maddesi gereği “milli eğitim sistemi; tamamladığı eğitimin düzeyi her ne olursa olsun, eğitim sisteminden ayrılmadan önce her gence mesleki eğitim verilmesinden sorumludur”.

Bu sorumluluk temel olarak genç insanlara kariyer danışmanlığı hizmetinin verilmesiyle ilgilidir. Mesleklere İlişkin Ulusal Bilgi Bürosu (ONISEP) ve Bilgi ve Rehberlik Merkezi (CIO) vasıtasıyla okul sistemi içinde ve dışında yer alan kişilere mesleki enformasyon, dokümantasyon, danışmanlarla yapılan bireysel görüşmeler gibi hizmetler ulaştırılmaktadır.

Okul sistemi dışındaki gençlere verilen danışmanlık hizmetleri 1980’li yılların önemli gelişmelerinden biridir. 16-25 yaşları arasındaki gençler, 1982’den beri bilgi ve rehberlik

merkezleri aracılığıyla mevcut eğitim programları hakkında bilgilendirilmektedir. Ayrıca yine 16-25 yaş grubunda olan ve okuldan bir iş sahibi ya da çıraklık sözleşmesi olmaksızın ayrılanlara hizmet vermekte olan yerel ajanslar da (*missions locales*) mevcuttur.

20 Aralık 1993 tarihli yasada, gençleri istihdama hazırlayan tüm eğitim türlerini kapsar şekilde bölgesel mesleki eğitim geliştirme planları ortaya koyulmuştur: temel mesleki eğitim (okul ve çıraklık), entegrasyon sözleşmeleri ve sürekli mesleki eğitim.

Çıraklık sözleşmesi, 16-25 yaş arası gençlerle yapılan ve 1-3 yıl süren özel bir tür sözleşmedir. Sözleşme süresi boyunca çırak yaşına ve gösterdiği ilerlemeye bağlı olarak maaş alır ve istihdam hakkındaki yasalara tabidir. Eğitim hem işyerinde hem de çırak eğitim merkezinde verilmektedir. İşveren çıraklara pratik eğitimi vermek ve onları çırak eğitim merkezine kaydettirmekten sorumludur.

16-25 yaşlarındaki gençler için alınan bu tedbirler üç tür entegrasyon sözleşmesine dayanır:

- a) **Rehberlik sözleşmesi** (*contrats d'orientation*): Genel orta öğretimi tamamlamamış ve mesleki ya da teknik eğitim sertifikasına sahip olmayan kişilerle yapılan sözleşmedir. Bu sözleşmenin yapılacağı kişiler en fazla 22 yaşında olmalıdır (bazı durumlarda 25 yaşına kadar uzatılabilir). Sözleşme, işyerinde çalışma deneyimi ile edinilen mesleki rehberlik vasıtasıyla çalışma hayatına entegrasyonu sağlamalıdır. Süresi maksimum 9 aydır ve yenilenmez. Sözleşmenin yapıldığı kişilere değişik araçlar vasıtasıyla ücret ödenmektedir.
- b) **Nitelik/ Kalifikasyon sözleşmesi** (*contrats de qualification*): 26 yaşın altında olan ve temel mesleki eğitimini bir mesleki eğitim kursu ile tamamlamak isteyenlerle yapılan sözleşmedir. Süresi 6 ay ile 24 ay arasında değişmektedir. İşveren sözleşme yaptığı kişiyi istihdam etmekte ve söz konusu kişinin bir sertifika almasına imkan verecek mesleki eğitimi sağlamayı taahhüt etmektedir. Sözleşme süresinin en az %25'i genel, mesleki ve teknolojik eğitime ayrılmaktadır. Sözleşme yapılan kişi sözleşme gereği bir ücret almakta ve çalışanlara verilen tüm haklardan yararlanmaktadır.
- c) **Uyum sözleşmesi** (*contrats d'adaptation à l'emploi*): Bir firma ile 26 yaşın altındaki işsiz bir gençle yapılan süreli veya süresiz istihdam sözleşmesidir. Adından da anlaşılacağı gibi bu sözleşmeler kişinin belirli bir istihdam alanına uyum sağlamasına olanak tanıyan eğitimin verilmesini amaçlamaktadır. Bu sözleşme çalışma süresi boyunca genel, mesleki ve teknoloji eğitimini birbirine bağlamakta ve mesleki becerilerin kazanılmasını sağlamaktadır. 200 saatlik eğitimin zorunludur. Sözleşme yapılan kişi sözleşme gereği bir ücret almakta ve çalışanlara verilen tüm haklardan yararlanmaktadır.

Yapılan sözleşmenin türü ne olursa olsun, işveren tarafından çalışanlar arasından bir kişi sözleşme süresi boyunca eğitmen olarak görevlendirilir ve bu kişi sözleşme yapılan en fazla üç kişinin faaliyetlerini, çalışmalarını kontrol edip onlara yardımcı olur. Eğitmen olarak atanan kişinin de bu görevi üstlenmeden önce bir eğitimden geçirilmesi gerekmektedir.

TEMEL MESLEKİ EĞİTİM VEREN OKULLAR

Meslek liseleri ve tarım meslek liseleri, öğrencilerin genel eğitimlerini sürdürmelerine ve birinci nitelik/kalifikasyon sertifikalarını (mesleki yetenek sertifikası, mesleki çalışmalar sertifikası, mesleki veya teknik *Baccalaurèat* sertifikası) almasına imkan vermektedir.

Bu sertifikaların her biri iş yerinde belli bir süre alınan eğitimi içermekte ve çıraklık sözleşmesinin yukarıda anlatılan ana hatlarını taşımaktadır. Bu sözleşme bir işyerinde teknoloji öğrenimi ile bir çırak eğitim merkezinde (*centre de formation d'apprentis*) alınan teorik eğitimi birleştirerek mesleki veya teknik eğitim sertifikası alınmasına imkan sağlar.

Çırak eğitim merkezleri, yönetim birimi ile Devlet veya bölge arasında yapılan anlaşma ile kurulmuştur. Bu merkezler yılda ortalama 400 saat eğitim vermek zorundadır. Öğrencileri mesleki *Baccalaurèat* sertifikası veya yüksek teknik sertifika için hazırlaması durumunda ise merkezin yılda en az 1500 saat eğitim vermesi gerekir. Çırak eğitim merkezi, yüksek teknik sertifikaya yönelik eğitim verirken teorik eğitimin bir kısmını bir eğitim kurumuna, uygulamalı teknoloji eğitiminin bir kısmını ise bir işletmeye devredebilir. Çırak eğitim merkezleri Milli Eğitim Bakanlığının denetimindedir.

YETİŞKİN EĞİTİMİ (*Adult Education*)

Fransa'da verilen yetişkin eğitiminin değişik dalları bulunmaktadır. Birincisi, meslek eğitimi temelinde verilen ve yasal bir çerçeve içinde yer alan çalışanların yararlandığı eğitimdir. Buna ek olarak yetişkinlere açık olan diğer eğitim programları da mevcuttur.

9 Temmuz 1971 tarihli yasaya göre, tüm çalışanların bir eğitim kursuna katılmak üzere izin alma hakkı vardır. Bu eğitimin içeriği çalışanın yaptığı işle doğrudan bağlantılı olmak zorunda değildir; mesleki ve kültürel amaçlı olabilir. Aynı yasa gereği işverenler sürekli mesleki eğitimin finansmanına katkıda bulunmak zorundadır. 31 Aralık 1991 tarihli yasa ise birçok yenilik getirmiştir: işletmelerin daha yüksek miktarlarda finansman sağlaması; gençler için iki yeni mesleki entegrasyon biçiminin (rehberlik sözleşmesi ve yerel rehberlik sözleşmesi) ortaya konması; çalışanların özel izin ya da bir eğitim planının bir parçası vasıtasıyla edindikleri kişisel ve mesleki becerilerin yasal olarak tanınması; bir eğitim planının parçası olarak çalışma saatleri dışında gerçekleştirilen eğitim hakkındaki düzenlemeler vb.

1997 yılı verilerine göre, sürekli mesleki eğitimin finansmanını sağlayan taraflar ve bunların katılım oranları aşağıda verilmektedir:

- Çalışma sektörü ve sanayi: %49.8
- Devlet : %38.3
- Bölgesel idareler : %10.9
- Halkın katkısı : %1.0

Fransa'da yetişkin eğitimi herhangi bir alanda birlikte çalışan ve genellikle birbiriyle rekabet eden değişik kurumlar tarafından düzenlenmektedir:

- bakanlıklar;
- yerel ve bölgesel otoriteler;
- işletmeler;
- odalar ve birlikler;
- özel sektöre ait eğitim merkezleri.

Sürekli eğitimden Milli Eğitim Bakanlığı ile İstihdam ve Dayanışma Bakanlığı sorumludur. Ayrıca tarım meslek liseleriyle bağlantılı olarak Tarım Bakanlığının da mesleki eğitim ve yetişkinler için ileri öğretim merkezleri bulunmaktadır. 1984'ten itibaren her üniversite bünyesinde "hizmet içi eğitim bölümü" kurulmuştur.

Ulusal Sanat ve El Sanatları Akademisi (*Conservatoire national des Arts et Métiers*) sürekli eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Akşamları ve cumartesi günleri eğitim vermektedir.

İstihdam ve Dayanışma Bakanlığının denetimindeki Yetişkinlere Yönelik Mesleki Eğitim Derneği (*The Association nationale pour la Formation professionnelle des Adultes*) mesleki nitelik/kalifikasyon eğitimi veren bir kamu kuruluşudur. Çalışanların, iş dünyasının, endüstrinin, iş arayanların ve bölgesel otoritelerin mesleki eğitim ve iş becerileri konusundaki taleplerine cevap vermekte; değerlendirme, rehberlik, işletmelerde eğitim mühendisliği vb. konularda faaliyet göstermektedir.

20 Aralık 1993 tarihli yasa gereği bölgeler 26 yaşın altındaki gençlere bir nitelik/kalifikasyon kazandırmak üzere sürekli mesleki eğitim faaliyetleri düzenlemekten sorumludur.

Bünyesinde en az 9 kişi çalıştıran firmalar yetişkin eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Bu firmalar ödedikleri maaşların toplam tutarının %1.5'i ni mesleki eğitime ayırmak zorundadır.

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki *Centre national d'Enseignement à Distance* isimli ulusal kamu kuruluşu vasıtasıyla uzaktan eğitim verilmektedir. Geniş bir dizi alanda eğitim verilen bu sistemde halen 400.000 kayıtlı öğrenci vardır ve bunların %80'ini yetişkinler oluşturmaktadır. Ayrıca bazı üniversitelerin bünyesinde de değişik şekillerde (yazılı materyaller, kasetler, televizyon, radyo) uzaktan eğitim verilmektedir.

İSTATİSTİKLER

İlköğretim I. Kademe

	Kamu	Özel
Öğrenci	3.324.774	572.430
Öğretmen *	282.506	41.727
Okul	34.433	5.429

Kaynak: İlköğretim öncesi ve ilköğretim öğretmenleri 1997/1998 Öğretim Yılı Verileri

İlköğretim II. Kademe

	Kamu	Özel
Öğrenci	2.511.716	657.041
Öğretmen *	352.713	67.194
Okul	4.947	1.794

Kaynak: 1997/1998 Öğretim Yılı Verileri

Orta Öğretim

	Kamu	Özel
Öğrenci	1.170.800	306.500
Öğretmen	352.713	67.194
Okul	1.448	1.121

Kaynak: 1998/1999 Öğretim Yılı Verileri

Meslek Liseleri

	Kamu	Özel
Öğrenci	533.132	155.131
Öğretmen	352.713	67.194
Okul	1.097	645

Kaynak: 1998/1999 Öğretim Yılı Verileri

Temel Mesleki Eğitim

Çıraklar	
Milli Eğitim Bakanlığı	307.150
Tarım ve Balıkçılık bakanlığı	24.862

Kaynak: 1997/1998 Yılı Verileri

Yetişkin Eğitimi

Sürekli mesleki eğitim veren kurum sayısı	40.862
Eğitim saatlerinin toplamı	800.000.000
Toplam öğrenci sayısı	10.750.000
İstihdam edilen öğrenci sayısı	7.275.000
İş arayan öğrenci sayısı	1.490.000
Diğer öğrencilerin sayısı (memur, idareci)	1.360.000

vb)	
-----	--

Çalışanların Yetişkin Eğitime Katılım Oranı

Kadın	Erkek
%34.5	%37

İdari Hizmette Çalışanların Yetişkin Eğitime Katılım Oranı

Teknisyenler	%54.8
Mühendisler ve müdürler	%50.4

Kaynak: İstihdam ve Dayanışma Bakanlığı, 1997

REFERANS

1. “Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe FRANCE 1999”, EURYDICE CEDEFOP, EURYBASE database <http://eurydice.org> (Aralık 2003)